

Maan alla muhii tuhansien kilometrien korjausvelka

Suuri osa vesi- ja viemäri-verkostoa on kypsymässä korjausikään. Vain harva vesilaitos on riittävästi varautunut saneeraukseen.

Yhdyskuntiin pääosin 1960–80-luvuilla rakennettu vesijohtoverkosto alkaa rapautua.

Vesialan asiantuntijat arvioivat jo vuonna 2009 tehdyssä kyselyssä, että verkostojen uusiminen on parin lähi-vuosikymmenen suurin urakka eikä siihen ole riittävästi varauduttu.

Verkostojen uudistamiseen ja ylläpitoon pitäisi dosentti **Tapio Katkon** laskujen mukaan laittaa vuosittain kaksin–kolminkertainen määrä rahaa.

”Saneeraamaan on pakko ryhtyä, ennen kuin verkosto täysin rapistuu.”

Katko on kirjoittanut suomalaisesta vesihuollosta ja vesiosaamisen haasteista 500-sivuisen tietokirjan, joka julkaistiin viime keväänä.

Arvosanaksi vain seiska

Juomakelpoinen vesi on välttämättömyyspalvelu, jonka pitää olla saatavissa vuorokauden ympäri. Sen kunnon pitäisi Katkon mukaan olla kouluarvosanoin mitaten 8 tai mieluummin 9. Koko maan verkoston toimivuutta arvioiva tuorein kartoitus antoi kuitenkin arvosanaksi vain 7.

Korjausrästien suuri määrä huolettaa alan asiantuntijaa, koska ongelma ei voi ainakaan kunnallisissa vesiyhtiöissä johtua varojen vähyydestä.

Kuntalaiset maksavat vesimaksua, jonka pitäisi lain mukaan kattaa niin juoksevat kulut kuin pitkävaikutteiset investoinnit.

Vesijohtoverkosto kattaa yhteensä noin 100 000 kilometriä ja jäte- ja hulevesiviemäreitä riittää 50 000 kilometriä (katso grafiikka alla).

Vesi- ja viemärilaitosyhdistys (VVY) laski vuosi sitten, että vain 0,4–0,9 prosenttia verkostosta saneerataan vuosittain.

Vesimaksuissa pilloverotusta

Katko painottaa, että maksujen tulisi perustua todellisiin kustannuksiin eikä ajatukseen, että vesimaksujen pitää olla halvempia kuin naapurikunnissa.

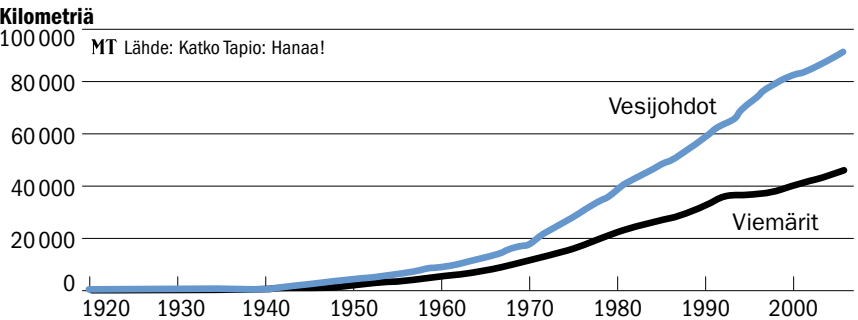
”Toki kunnilla on epäsuoria kuluja, joiden kattamiseen tarvitaan vesimaksuista jokin osa. Mutta eivät tällaiset erät voi olla 30:tä prosenttia liikevaihdosta”, hän napauttaa.

Katko arvostelee suuria kaupunkeja siitä, että ne pakottavat poliittisin päätöksin vesilaitoksensa harjoittamaan jopa lainvastaista pilloverotusta.

Vesihuollon nimissä kerätyt varat siirretään kartuttamaan menopaineiden kanssa kituvien kuntien yleistä kassaa, mikä pahentaa korjausvajetta.

Maaseudun osuuskunnissa tilanne ei ole hänen mukaansa vielä yhtä huolestuttava, koska niiden verkosto on nuorempaa. Sielläkin olisi syytä panostaa asiaan nykyistä enemmän.

Vesijohtojen ja viemäreiden kokonaispituus Suomessa 1920–2008

Vesi- ja viemäriverkostoja voidaan kunnostaa nykyisin myös niin, ettei koko linjaa tarvitse avata ja korvata. Kuvassa saneerataan verkostoa Hämeenlinnassa.

Näkymätön näkyväksi

Suomessa on nähty viime vuosina useita pahoja tulvia, myös poikkeuksellisia vuodenaikoina. Katkon kirjassa vesialan asiantuntijat pitävätkin haavoittuvuutta toiseksi suurimpana vesihuollon haasteena.

Vesihuoltolakia ollaan uudistamassa. Vastuu hulevesien hoidosta siirtyy yhä enemmän kunnille. Mutta niin kauan kuin lakia vasta valmistellaan, myös tämän puolen investointeja lykätään, Tapio Katko kuvaa.

”Toimintavarmuuteen on kuitenkin viime vuosina satsattu. Nokian kriisi oli asiassa tarpeellinen kansallinen herättäjä”, hän painottaa.

Tapaus osoitti, että puhdas vesi ja toimiva viemäröinti ovat muuttuneet Suomessa liiankin itsestään selviksi.

”Kun tulee myrsky ja sähköt menevät, ongelma on helppo huomata. Vesihuoltoverkosto on maan alla ja näkymätön, sen vuoksi sitä ei aina muisteta.”

Hän arvioi, että yhteistyötä vesihuollon, rakentamisen ja kaavoituksen am-

mattilaisten välillä pitäisi parantaa. Taus-talla on sukupolvenvaihdoksesta johtuva väen vaihdos. Kymmenen vuoden aikana eläköityy suuri joukko väkeä niin vesi- ja sähkölaitoksilta kuin kaavoituksesta.

Katko toivoo esimerkiksi, että arkkitehtien opetuksessa otettaisiin paremmin huomioon luontoon ja vesivaroihin liittyvät perusasiat.

Vesihuoltoa ajatellen kaksi keskeisintä

ovat sulamis- ja sadevesien luontaisten reittien huomioinen ja pohjavesien suo-jelu niin, ettei pohjavesien laatua mis-sään vaiheessa vaaranneta.

Mistä vihreän alan osaajat?

Suomi on ollut niin yhdyskuntien kuin teollisuuden vesihuollossa maailman kärkejä. Lisäksi ohjeistus on ollut kautta linjan puutteellista.”

Yliopistojen yksipuolinen vertailu johtaa hänen mielestään suuntaan, jossa jatkossa vain yhdessä korkeakoulussa kolmen sijasta voi opiskella vesihuollossa tarvittavaa osaamista.

tutkimuksen hiipumisesta.

”Pitää miettiä, mikä on yliopistojemme yhteiskunnallinen tehtävä eikä vain ver-tailla pärjäämistä kyseenalaisin perustein tehdyissä kansainvälisissä rankingeissa.”

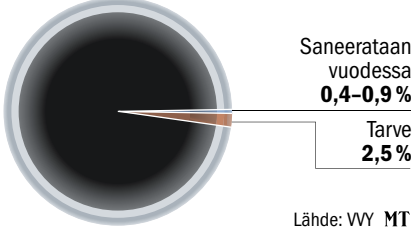
Yliopistojen yksipuolinen vertailu johtaa hänen mielestään suuntaan, jossa jatkossa vain yhdessä korkeakoulussa kolmen sijasta voi opiskella vesihuollossa tarvittavaa osaamista.

”Jos siihen mennään, Aalto-yliopisto kouluttaa osaajia pääkaupunkiseudun tarpeisiin ja muu Suomi jää oman onnen-sa nojaan”, Katko pelkää.

Hän muistuttaa, että vesialan osaamis-ta voitaisiin paitsi myydä vihreän talou-den tuotteiden ja palvelujen muodossa myös tarjota koulutuksena niille, jotka sitä tarvitsevat eli kehitysmaihin.

KAIJALEENA RUNSTEN

Vesijohtojen ja viemäreiden saneeraus

Vesijohtojen ja viemäreiden kunnostukseen tulisi investoida kolme kertaa nykyinen määrä.

”Vesi-huollon nimissä kerätyt varat siirretään kartutta-maan meno-paineiden kanssa kituvien kuntien yleistä kassaa.”

Osuuskunnat urakoivat jätevesijärjestelmiä Kurikassa

KURIKKA (MT)

Kurikassa haja-asutusalueiden viemä-röinnistä huolehtivat kaksikymmentä kylässä toimivaa osuuskuntaa. Osuus-kunnat rakentavat jätevesijärjestelmät, joiden kautta jätevesi lasketaan Kurikan kaupungin jätevesiverkostoon.

Kunta osallistuu järjestelmien rakenta-miseen varsin avokätisesti.

”Kaupunginvaltuusto päätti, että kunta tukee kotitalouksia jätevesijärjestelmien rakentamisessa. Edellytys on kyläkunnit-tain muodostettavat osuuskunnat, jotka huolehtivat käytännön toimenpiteistä. Päätös on peräisin vuodelta 2007”, kau-punginvaltuuston puheenjohtaja **Lasse Mukkala** (kok.) kertoo.

Osuuskunnat huolehtivat asianmukai-sesta hankesuunnittelusta, kustannus-arviosta sekä rahoitussuunnitelmasta.

”Yksittäisen asuinkiinteistön omavas-tuu on 3 000 euroa. Sen yli menevistä kustannuksista kaupunki korvaa 80 pro-senttia”, Kurikan vesihuollon toimitus-johtaja **Juha Kotiranta** sanoo.

Avustuksia myönnetään hankkeisiin, jotka valmistuvat kuluvan vuoden lop-puun mennessä.

Kädenojennus sivukylille

Kurikan kaupungin taloudellinen panos-tus sivukylien viemäröintiin on miljoona-luokkaa.

”Rakentamatta on vielä kahdeksan osuuskunnan viemäröinnit, joiden koko-naiskustannukset ovat noin kuusi miljoonaa euroa”, Kotiranta summaa.

Jo valmistuneita viemäröintihankkeita kaupunki on avustanut kahdeksalla mil-joonalla.

Kaupunkiin liittyneen Jurvan Sarvi-toella toimiva osuuskunta rakennuttaa myös oman jätevedenpuhdistamon, sillä etäisen sijainnin vuoksi järjestelmän kyt-keminen kaupungin jätevesiverkostoon on hankalaa.

”Kyseessä on merkittävä kädenojen-nus kaupungilta syrjäkylien suuntaan. Takaamme kuntalaisille, että järjestelmät rakennetaan kohtuullisin kustannuksin. Kun vesi, sähkö, tietoliikenneyhteydet ja nyt myös viemäröinti ovat hyvässä lyön-nissä, kyliin saadaan uutta väkeä. Kuten nyt Kurikassa”, Mukkala sanoo.

”Jätevesiasetus toteutettiin väärin”

Juha Kotiranta pitää edellisten hallitus-ten toteuttamaa jätevesiasetusta monin tavoin ongelmallisena.

”Ensinnäkin toteutustapa oli väärä.

Kun puhutaan tämän mittaluokan ase-tuksesta, valtion olisi pitänyt osoittaa ai-van eri suhteessa avustusrahoja kuin nyt tapahtui. Lisäksi ohjeistus on ollut kautta linjan puutteellista.”

Kotiranta kuitenkin pitää viesensuoje-lua erittäin tärkeänä asiana.

”Ajatuksessa itsessään ei ole mitään väärää, sillä Suomen on syytä pitää kiinni puhtaasta vedestä jatkossakin.”

Takarajana valtiovalan asettamassa jätevesiasetuksessa on vuosi 2016.

JUKKA KOIVULA

Kurikan viemäröintihankkeessa vaikuttavat Juha Kotiranta (vas.) ja Lasse Mukkala vierailivat Tuiskulassa Saarenkylän jätevesipumppaamolla.

”Kun vesi, sähkö, tietoliikenne-yhteydet ja viemä-röinti ovat hyvässä lyönnissä, kyliin saadaan uutta väkeä.”